

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİNİN KENTE EKONOMİK KATKISI VE ÖĞRENCİ HARCAMALARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ

Hakan ARSLAN*

ÖZ

Üniöersitelerin kuruldukları kente sosşal, kültürel, ekonomik etkileri vardır. Bu faktörler içerisinde hesaplanabilirliği en yüksek olan ekonomik etkidir ve kısa vadede kendini belli eder. Üniöersiteler, kuruldukları ilk günden itibaren gerek sermaye yatırımları gerek maaş ödemeleri gerekse eğitim için kente gelen öğrencilerin harcamaları ile kentte ekonomik bir canlılık yaratırlar. Bu çalışma da Çankırı Karatekin Üniversitesinin Çankırı kentinde yarattığı doğrudan ve dolaylı ekonomik katkıyı ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ÇKÜ tarafından gerçekleştirilen harcamalar, ÇKÜ'nün yarattığı istihdam, öğrenci harcamaları hesaplanmış ve öğrenci harcamaları farklı değişkenler açısından analiz edilmiştir. Çalışmada, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Çankırı Karatekin Üniversitesinin il merkezinde öğrenim görmekte olan 835 öğrenciye anket uygulanmış (evrenin yaklaşık %10'u) ve veriler SPSS 16 programında analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Üniöersite, kent ekonomisi, öğrenci harcamaları, ekonomik katkı

THE ECONOMIC CONTRIBUTION OF THE CANKIRI KARATEKIN UNIVERSITY TO CITY AND THE ANALYSIS OF STUDENT' EXPENDITURES IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

ABSTRACT

Universities have social, cultural, economic impacts to their cities established in. Economic impact is the most computable and appear in the short term. Universities have created economic boom by means of their capital investments, salary payments and the students' expenditures. This study aim to find out that Cankırı Karatekin University created direct and indirect economic contribution in city of Cankırı. For this purpose, it was calculated the expenditures realized by CKU, the employment provided by CKU, students' expenditures and analyzed the expenditures of the students in terms of different variables. In the study, questionnaire was applied to 835 CKU students who are studying in the city center in the academic year 2012-2013 and the data were analyzed by using SPSS 16 statistical software package.

Key Words:

University, City economy, Students' expenditure, economic contribution

1. Giriş

Glasson (2003: 27) üniöersitelerin yerel toplum üzerinde üç potansiyel etkiye sahip olduğunu belirtir. Bu etkilerden birincisi doğrudan ve dolaylı ekonomik etkilerdir ve doğrudan ve dolaylı istihdamı, üniöersitenin mal ve hizmet alımlarını, öğrenci, personel ve ziyaretçilerin harcamalarını içerir. İkincisi bilgi temelli ekonomik gelişmeye etkileridir ve teknoloji transferlerini, araştırma bağlantıları ve

* Yrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosşoloji Bölümü öğretim üyesi, hkncagan@gmail.com

işbirliğini, bilgi transferlerini, mesleki eğitim sağlanmasını, konferans gibi ile yerel turizmin desteklenmesini, yerel endüstriye katkıları vs. içerir. Üçüncüsü ise daha geniş olarak, sürdürülebilir gelişmeye katkılarıdır; ki bu da çevresel gelişimin yanında çevresel ve toplumsal gelişimi de kapsamaktadır. Bu etkiler arasında ekonomik etki araştırmaları, somut verilerden hareket etmeyi mümkün kıldıği ve kentteki dönüşümleri kısa dönemde bile sergileyebildiği için akademisyenler tarafından daha fazla tercih edilirler.

Üniversitelerin birer bölgesel kalkınma aracı olarak görülmesinin tarihi 1960'lara kadar götürülebilir. Özyaba'ya göre (1999: 1) bu tarihlerden itibaren birçok Avrupa ülkesinin gelişmemiş bölgelerinde üniversiteler kurulmuş ve bu kurumların buldukları bölgeyi çok yönlü olarak kalkındırmaları beklenmiştir. Türkiye'de de bu düşüncenin ilk olarak 1962 tarihli VII. Milli Eğitim Şurasında dile getirildiği görülmektedir. Bu şurada, "DPT ile işbirliği yapılarak bölge plancılığı esaslarına göre başta üniversite olmak üzere, sağlık, sosyal, ekonomik ve kültürel tesis ve imkanlarıyla, dikkatle seçilecek yerlerde yeni cazibe merkezleri yoluna gidilirse, hem mevcut aydınlardan gereği kadar faydalanmak, hem de yeni aydın ve teknisyen toplulukları yaratmak mümkün olur" görüşü ağırlık kazanmıştır (Berber, 1994).

Üniversitelerin, kuruldukları bölgelere ekonomik katkılarının akademik olarak incelenmesi ise Amerika Eğitim Konseyinin 1971'deki raporuyla başlamış ve 1990'lı yıllarla birlikte yaygınlaşmıştır. İlk olarak Amerikan ve İngiliz üniversitelerinde yapılan araştırmaları, Batı Avrupa, Kıta Avrupası ve Uzakdoğu üniversiteleri takip etmiştir (Taşçı ve ark., 2008: 7). Erken dönem çalışmaları arasında Wilson'ın 1972 yılında Tulsa üniversitesinde öğrencilerin yerel ekonomiye katkısını ele aldığı çalışma sayılabilir (Soysal ve ark., 2012: 265).

1990'lı yıllar Türkiye'de üniversitelerin, kentlerin sosyo-ekonomik yapısına katkılarının incelenmeye başlandığı dönem olmuştur (Öztürk, Torun ve Özkök, 2011: 147). Bu konudaki ilk çalışmalardan biri Saliha Erkonak Aydemir (1994) tarafından yapılmış ve çalışmada KTÜ'nün Trabzon ve bölge ekonomisine doğrudan ve dolaylı ekonomik katkılarını incelenmiştir. Hayriye Atik'in Kayseri'de (1999) ve Murat Özyaba'nın Bursa'da (1999) yaptığı çalışmalar da konuyla ilgili dönemin önemli yayınları arasında sayılabilir. Özyaba, çalışmasında üniversitelerin bölgesel kalkınma rollerine değinmiş, kentsel gelişmeye etkilerini değerlendirmiş ve bu çerçevede içerisinde Bursa'yı ele almıştır.

2000 yılı sonrası ise, çıkartılan kanunlar neticesinde üniversite sayısının artışı ve üniversitesiz ilin kalmamasıyla bu alandaki çalışmalar hızlı bir artış göstermiştir. Özellikle Taşçı ve ark. (2008) tarafından Eskişehir'de gerçekleştirilen "Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı" adlı çalışma, Türkiye'de bu konuya olan ilginin yaygınlaşmasına vesile olmuştur.

Erkekoğlu (2000) Sivas'ta yaptığı araştırmada ilk kez üniversitelerin katkılarını statik ve dinamik katkılar olarak ayırmış ve statik katkıları da dolaysız, dolaylı ve uyarılmış katkılar olarak ele almıştır (Tuğcu, 2003). Tuğcu'nun (2003) Nevşehir'de, Taşçı ve ark.'nın (2008) Eskişehir'de yaptıkları çalışmalarda da bu

Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

ayrım kullanılmıştır. Uyarılmış katkıların incelendiği çalışmalarda çarpan katsayıları da hesaplanmıştır. Yapılan harcamaların ekonomide kendisinin birkaç katı artış yaratacağı varsayımına dayanarak hesaplanan çarpan katsayıları Tuğcu'nun araştırmasında 3,01, Taşçı ve ark.'nın araştırmasında 4,15, Dalğar ve ark.'nın (2009) Bucak'taki (Burdur) araştırmasında 2,66, Ceyhan ve Güney'in (2011) Bartın araştırmasında 3,77, Selçuk ve Başar'ın (2012) Kars araştırmasında 5 olarak bulunmuştur.

Araştırmalarda yoğun olarak bakılan hususlardan biri üniversitenin kurulduğu bölgede yarattığı istihdamdır. Atik (1999) Erciyes üniversitesinin, üç kampüsünde (Kayseri, Nevşehir ve Yozgat) toplam 7675 kişiye çalışma imkanı sunduğunu belirtmektedir. Tuğcu (2003) Erciyes Üniversitesinin Nevşehir'de bulunan kampüsünün 101 kişiye doğrudan istihdam sağladığını bulmuştur. Erkekoğlu (2000) Sivas Cumhuriyet Üniversitesinin 1998 yılındaki toplam istihdamının 5965 kişi olduğunu ifade etmektedir. Birkaç örnek daha vermek gerekirse Tugay ve Başgöl (2005) Burdur'da 236 kişiye, Dalğar ve ark. (2009) Burdur'un Bucak ilçesinde 93 kişiye üniversite tarafından doğrudan istihdam yaratıldığını ortaya çıkarmışlardır.

Araştırmalar ağırlıklı olarak öğrenci harcamalarına odaklanırken öğrencilerin aylık ortalama harcamalarının yıldan yıla ve üniversiteden üniversiteye belli değişiklikler içerdiği görülmektedir. Ancak öğrencilerin harcama kalemlerine bakıldığında en fazla harcamanın barınma ve gıdaya yapıldığı saptanmıştır (Ceyhan ve Güney, 2011; Demireli ve Taşkın, 2013; Selçuk ve Başar, 2012; Sosyal ve ark., 2012; Tösten ve ark., 2013; Tugay ve Başgöl, 2005; Yayar ve Demir, 2013). Bu harcama kalemlerinin arasına giren bir başka gider giyim olurken sadece Kaşlı ve Serel'in (2008) Balıkesir'in Gönen ilçesinde yaptıkları araştırmada en yüksek harcama kalemini eğlencenin oluşturduğu görülmüştür.

Bazı araştırmalarda kapsam genişletilmiş ve öğrencilerle birlikte akademik ve idari personele de anket uygulanmış (Taşçı ve ark., 2008) hatta Yayar ve Demir'in (2013) Tokat'ta yaptıkları araştırmada üçüncü bir grup olarak 200 yerel işletme de eklenmiştir. Dalğar ve ark. da (2009) bölge halkıyla görüşmeler yapmışlardır. Ceyhan ve Güney (2011) üniversitenin Bartın'a katkısına 20 yıllık projeksiyonla bakarken Işık (2008) üniversitelerinin kentleşme üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. Çatalbaş (2007) ve Öztürk ve ark. ise (2011) Anadolu'da kurulan üniversitelerin kentlerin sosyo-ekonomik yapısına katkılarını kutuplaşma teorisi açısından incelemiştir.

Bu araştırmanın amacı Çankırı Karatekin Üniversitesinin (ÇKÜ) Çankırı kentine doğrudan ve dolaylı ekonomik katkısını hesaplamaktır. Bu çerçevede 2013-2014 eğitim-öğretim yılında ÇKÜ'de lisans ve önlisans düzeylerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin aylık ortalama harcamaları, ziyaretçilerin ortalama harcamaları ve üniversitenin yarattığı istihdam tespit edilecektir. Ayrıca öğrencilerin ortalama aylık harcamalarının farklı değişkenler üzerinden incelenmesi de araştırmanın hedefleri arasında yer almaktadır.

Araştırma, nicel veri toplama teknikleri kullanıldığı betimsel (Karasar, 2000) türde bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar, var olan durumu olduğu şekliye ortaya koymaya yönelik araştırmalardır. Bu araştırma kapsamında da var olan durum ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın evreni Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde lisans ve önlisans düzeyinde eğitim görmekte olan öğrencilerdir. Örneklem alınan öğrencilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de de görülebileceği üzere 8730 öğrenciden oluşan evrenin 862'sine ulaşılmış olup doldurulan anket formlarından 27'si veri eksikliği nedeniyle analiz dışında bırakılmıştır. Analize tabi tutulan 835 cevap kağıdı evrenin yaklaşık %9,56'sına tekabül etmektedir.

Örneklem seçiminde olasılıklı örneklem türleri içinde yeralan "katmanlı (tabakalı) örneklem" tercih edilmiştir (Neuman, 2012; Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008). Bu doğrultuda her sınıf bir tabaka olarak düşünülmüş ve geliştirilen veri toplama formu her sınıfın %10'luk bir öğrenci grubuna denk gelecek şekilde uygulanmıştır. Böylelikle her fakülte, yüksekokul ve MYO'ya ulaşılabilmiş, bu birimlerdeki her bölüme ve bölümlerin her sınıfında uygulama yapılabilmıştır¹.

Anket formunun hazırlanması sürecinde, bu konuda daha önceden yapılmış yayınlar incelenmiş ve bu yayınlarda kullanılan anketler amaca uygun olarak yeniden düzenlenerek kullanılmıştır. Anket formu oluşturma sürecinde, özellikle Taşçı ve ark. (2008) tarafından yapılan Anadolu Üniversitesinin Eskişehir'e etkilerinin incelendiği çalışmadan oldukça yararlanılmıştır. Anket formu uygulanmadan önce ise 43 kişilik bir öğrenci grubuyla anket formu üzerinde tekrar çalışılmış ve formun işlediğine karar verildikten sonra alana çıkmıştır.²

Araştırmanın, belirtilen amaç çerçevesinde cevap aradığı sorular şu şekilde ifade edilebilir:

1. Çankırı Karatekin Üniversitesinin Çankırı kentine doğrudan ve dolaylı ekonomik katkısı ne kadardır?
2. Çankırı Karatekin Üniversitesinin Çankırı kentine istihdam katkısı ne kadardır?
3. Çankırı Karatekin Üniversitesinde lisans ve önlisans düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin aylık ortalama harcamaları öğrencilerin hangi demografik özelliklerine (cinsiyet yaş, üniversite birimi, lisans-önlisans, birinci-ikinci öğretim, barınma, çalışma durumu, yetişilen yer) göre anlamlı farklılıklar içermektedir?

¹ Yazışmalardaki eksiklik nedeniyle sadece Mühendislik Fakültesi kapsam dışı bırakılmıştır.

² Bu çalışma, Çankırı Karatekin Üniversitesi sosyoloji bölümünde Niceliksel Araştırma Yöntemleri dersini seçen 43 üçüncü sınıf (1. Öğretim) öğrencisiyle birlikte planlanmış ve anket uygulamaları bu öğrenciler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu vesileyle başarılı bir çalışma dönemi geçiren öğrencilerimin her birine teşekkürü bir borç bilirim.

Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

Toplanan veriler, SPSS 16 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler, iki bağımsız grubun karşılaştırıldığı durumlar için Mann-Whitney U ve ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırıldığı durumlar için ise Kruskal Wallis testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

2. Bulgular

Araştırmanın bulgularının analiz edileceği bu bölümde öncelikle çalışmaya katılan öğrencilerden elde edilen bilgiler ışığında öğrencilerin demografik özellikleri ele alınacaktır. Ardından ÇKÜ'nün Çankırı kentine doğrudan ve dolaylı ekonomik katkısı açıklanacaktır. Çalışmada, doğrudan ekonomik etkiler, üniversite personeline yapılan ödemeler ile üniversitenin mal, hizmet, sermaye ve transfer giderleri toplamını; dolaylı ekonomik etkiler ise üniversite öğrencileri ve ziyaretçilerinin yapmış olduğu harcamaları içermektedir. Üniversitenin kentlilerin istihdamına katkısı da doğrudan ekonomik etkiler arasında sayılacaktır.

2. 1. Demografik Bulgular

Tablo 1'de anket uygulanan öğrencilerden toplanan bilgiler derlenmiştir. Anketlerin uygulanma aşamasında örneklemin evrene uygunluğuna mümkün olduğunca dikkat edilmiştir.

Anket uygulanan öğrencilerin yarısından fazlası erkeklerden oluşmakta (%55,3) ve yaklaşık %90'ı 17-22 yaş aralığında bulunmaktadır. Üniversite birimlerine göre değerlendirildiğinde MYO'nun % 40'lık bir dilimi kapsayarak, deneklerin önemli bir kısmını içerdiği görülmektedir. Aynı zamanda birinci öğretim öğrencileri, ikinci öğretim öğrencilerine göre ve lisans öğrencileri önlisans öğrencilerine göre daha yüksek bir orana sahiptir.

Deneklerin yaklaşık %90'ı çalışmazken, evde (arkadaşlarıyla beraber) ve devlet yurdunda kalanların oranı yaklaşık %70'e ulaşmaktadır.

Çalışmada önemli olabileceğinden hareketle sorulan sorulara verilen cevaplara göre ÇKÜ öğrencilerinin 1/3'ü köy, kasaba ve küçük ilçelerde ve 2/3'ü ise il merkezleri ve büyük ilçelerde yetişmişlerdir. Öğrencilerin %90'a yakını ise Çankırlı olmayıp buraya sadece üniversite eğitimi görmek amacıyla gelmişlerdir.

Tablo 1: Demografik Özellikler

Cinsiyet	Örneklem		Evren		Yaş grupları	Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%			
Kız	373	44,7	3885	44,5	17-19 yaş	195	23,4
Erkek	462	55,3	4845	55,5	20-22 yaş	537	64,3
Toplam	835	100,0	8730	100	23-25 yaş	100	12,0
					26 ve üstü	3	0,4

Bağı bulunan üniversite	Örneklem	Evren	Öğretim Durumu	Örneklem		Evren	
				Sayı	%	Sayı	%

birimi	Sayı	%	Sayı	%
Edebiyat F.	206	24,7	2002	22,9
Fen F.	26	3,1	339	3,9
İİBF	168	20,1	1749	20
Orman F.	15	1,8	156	1,8
GSF	17	2,0	174	2,0
Sağlık Y. O.	67	8,0	389	4,4
YO	336	40,2	3921	45
Toplam	835	100,0	8730	100

1. Öğretim	515	61,7	5658	64,8
2. Öğretim	320	38,3	3072	35,2
Toplam	835	100,0	8730	100

Lisans-Önlisans	Örneklem		Evre	
	Sayı	%	Sayı	%
Lisans	499	59,8	4809	55
Önlisans	336	40,2	3921	45
Toplam	837	100,	8730	100,0

Çalışma durumu	Sayı	%
Çalışmıyorum	744	89,1
Part time okulda	31	3,7
Part time dışarıda	52	6,2
Tam zamanlı	8	1,0
Toplam	835	100

Barınma tipi	Sayı	%
Devlet yurdu	256	30,7
Aileyle evde	96	11,5
Arkadaşlarla evde	329	39,4
Pansiyon	10	1,2
Özel Yurt	138	16,5
Otel	5	0,6

Yetiştığı yer	Sayı	%
Kırsal (köy, kasaba, küçük ilçe)	276	33,1
Kentsel (il merkezi, büyük ilçe)	558	66,8

Ünv. Öncesi Çankırı'da yaşama durumu	Sayı	%
Evet	101	12,1
Hayır	734	87,9

2. 2. ÇKÜ'nün Çankırı Kentine Doğrudan ve Dolaylı ekonomik Katkısı

2. 2. 1. Doğrudan Katkılar

Tablo 2 Çankırı Karatekin Üniversitesinde 2013 yılında gerçekleşen bütçe giderlerini göstermektedir. Tabloya göre ÇKÜ'nün 5 kaleimde gösterilen bütçe giderleri yaklaşık 77,5 milyon TL'dir. Üniversite tarafından gerçekleştirilen bütçe giderlerinin SGK Devlet primi giderleri hariç (yaklaşık 4.200.000 TL) neredeyse tamamına yakınının Çankırı ekonomisine bir gelir katkısı olarak kaydedilmesi mümkündür.

Tablo 2: Ekonomik sınıflandırmaya göre bütçe giderleri

Giderin Türü	Harcama (2013)
Personel Giderleri	27.027.453,00
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	4.144.449,00
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	11.369.405,00
Cari Transferler	1.057.697,00
Sermaye Giderleri	33.503.737,00
Toplam	77.402.741,00

Çankırı Karatekin Üniversitesi'nin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

Üniversitenin kentteki istihdama yaptığı katkı da doğrudan katkılar arasında düşünülebilir. Glasson'a göre (2003: 27-28) pek çok akademik çalışma, üniversitelerin yerel ekonomilerdeki en büyük işverenler arasında yer aldığını, geniş bir meslek yelpazesi sağladığını ve çalışanlarına ortalama maaşların üzerinde bir ödeme yaptığını göstermektedir. Glasson aynı zamanda, diğer ekonomik sektörlerde istihdamın daha statik ya da azalan bir eğilim göstermesine rağmen üniversitelerin personel istihdamının önemli bir büyüme gösterdiğini de belirtmektedir. Bu bilgiyi Türkiye örneğinde test etmek gerektiğinde ise üniversitelerin çok kısa zamanda çok yüksek bir istihdam artışı sağladığı görülebilir. Tablo 3'te de görülebileceği gibi 2002-2003 eğitim öğretim yılında Türkiye'de 70 üniversite ve 76.090 akademik personel bulunmaktayken bu sayı 2013-2014 eğitim öğretim yılında 184 üniversite (vakıf üniversiteleri de dahil) ve 141.674 akademik personel sayısına ulaşmıştır (OSYM, 2014). İdari personel sayısı da benzer bir ilerleme göstererek 2014 itibarıyla 118.667'dir.

Tablo 3: Yıllara göre akademik personel sayısı³

Eğitim öğretim yılı	Akademik personel sayısı	Eğitim öğretim yılı	Akademik personel sayısı
2002-2003	76.090	2008-2009	100.504
2003-2004	78.804	2009-2010	105.427
2004-2005	82.096	2010-2011	111.495
2005-2006	84.785	2011-2012	118.839
2006-2007	89.329	2012-2013	130.653
2007-2008	98.766	2013-2014	141.674

Tablo 4 Çankırı Karatekin Üniversitesinde görev alan akademik ve idari personel sayısını vermektedir.

Tablo 4: ÇKÜ bünyesinde yer alan akademik ve idari personel sayısı (2013)

Görev	Kişi Sayısı
Akademik Personel	523
İdari personel	286
Ara toplam	809
Diğer üniversitelerde görevlendirilen akademik personel sayısı	88
İl merkezi dışındaki MYO'larda görev yapan akademik ve idari personel sayısı	18+6= 24
Toplam	697

Kaynak: ÇKÜ 2013 Yılı İdari Faaliyet Raporu

(http://strateji.karatekin.edu.tr/dosyalar/arsiv/2013_y%C4%B11%C4%B1_idare_faaliyet_rap.pdf)

Tablo 4'e göre Çankırı il merkezinde üniversite tarafından maaş ödenen ve üniversitenin istihdama doğrudan katkısı olarak ifade edilebilecek 697 kişiden söz edilebilir (bu sayının içinde kantinlerde, yemekhanelerde veya temizlik, güvenlik gibi hizmetlerde çalışanlar yer almamaktadır). Türkiye'de ortalama hanehalkı büyüklüklerinin 3,7 olduğu gözönünde tutulacak olursa (TUİK, 2012) 697 kişilik doğrudan istihdamın 2579 kişilik reel istihdama karşılık geldiği de ifade edilebilir.

³ Veriler ÖSYM'nin internet sitesinden (<http://www.osym.gov.tr>) yıl yıl derlenmiştir.

2. 2. 2. Dolaylı Katkılar

Yukarıda da ifade edildiği gibi dolaylı ekonomik etkiler ise üniversite öğrencileri ve ziyaretçilerinin yapmış olduğu harcamaları içermektedir.

2. 2. 2. 1. Öğrenci Harcamalarının Analizi

Doldurulan anketler neticesinde, ÇKÜ’de öğrenim gören öğrencilerin %12,1’inin üniversite öğrenciliği öncesinde de Çankırı’da ikamet ettiği tespit edilmiştir (Bkz. Tablo 1: Demografik Özellikler). Bu oran, toplam öğrenci sayısı (8730 öğrenci) üzerinden hesaplandığında, Çankırı’ya sadece eğitim görmek amacıyla gelen 7674 öğrenciden bahsetmek mümkündür.

Anketlerden elde edilen bilgilere göre öğrenci başına ortalama 565, 04 TL harcama yapılmaktadır. Ortalama harcamalar, öğrenimi öncesi Çankırı’da bulunmayan öğrenciler açısından incelendiğinde bu rakam 577,27 TL’ye ulaşmakta ve öğrencilerin ortalama sekiz ay Çankırı’da bulunduğu düşünüldüğünde toplamda aylık olarak 4.429.969 TL’ye (Bkz. Tablo 5), yıllık olarak 35.439.759 TL’ye çıkmaktadır.

Tablo 5 öğrencilerin aylık harcamalarını gruplandırılmış haliyle göstermektedir. Tabloya göre öğrencilerin 1/3’ünden fazlası 401-600 TL arasında, %80’inden fazlası da ayda 201-800 arasında harcama yapmaktadır.

Tablo 5: Aylık harcama grupları ve ortalamalar

	Sayı	%	Aylık Ort. Harcama (Çankırlı ve Dışarıdan gelen öğrenciler dahil)	Aylık Ort. Harcama (Sadece Çankırı’ya dışarıdan gelen öğrenciler)
200 TL’ye kadar	28	3,4	565,04 TL	577,27 TL
201-400	215	25,7		
401-600	324	38,8		
601-800	150	18,0		
801-1000	62	7,4		
1001 ve üstü	56	6,7		

Öğrencilerin harcamalarını farklı gider kalemleri üzerinden incelemek mümkündür (Bkz. Tablo 6)

Tablo 6: Öğrencilerin Harcama Yaptığı Kalemler

Harcama Kalemleri	Öğrenimi öncesi Çankırı’da yaşayan öğrenciler		Çankırı’ya üniversite eğitimi amacıyla gelen öğrenciler	
	Sayı	Ortalama harcama	Sayı	Ortalama harcama
Barınma	101	51,08	734	198,54
Gıda	101	80,96	734	101,55
Giyim	101	77,07	734	61,27
Ulaşım	101	40,04	734	54,85
Sağlık	101	19,59	734	11,35
Eğitim	101	52,03	734	50,48
Eğlence	101	48,88	734	42,79
Haberleşme	101	24,22	734	25,62
Diğer	101	57,39	734	30,80

Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

Tablo 4’da da tespit edilebileceği üzere Çankırı’ya üniversite eğitimi amacıyla dışarıdan gelen öğrencilerin en yüksek giderini “barınma” oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin aylık ortalama harcamalarının 577,27 TL olduğu hatırlanacak olursa, gelirlerinin 1/3’ünden fazlasını barınma için harcadıkları söylenebilir. Bunun dışında her iki grup için de “gıda”, yüksek harcama yapılan bir kalem olarak öne çıkmaktadır. “Giyim”, “ulaşım” ve “eğitim” de harcama kalemleri içinde öne çıkmaktadırlar.

2. 2. 2. 1. 1. Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Harcamalar, öğrencilerin demografik özellikleri açısından SPSS programında incelemeye tabi tutulduğunda bazı değişkenlerin anlamlı farklılıklar içerdiği görülmektedir.

Üniversite eğitimi öncesinde Çankırı’da ikamet edenler (Çankırlılar) ile Çankırı’ya üniversite eğitimi için gelenlerin harcama ortalamaları birbirleriyle karşılaştırıldığında, Çankırlıların aylık ortalama harcamalarının 451, 32 TL civarında gerçekleştiği, dışarıdan gelenlerin ise 577, 27 TL harcama yaptıkları tespit edilmiştir. Bu ortalamalar Mann-Whitney U testi vasıtasıyla incelendiğinde, durumun dışarıdan gelenler lehine anlamlı bir sonuç ortaya koyduğu görülmektedir (U: 2,457; p: 0,000).

Birinci ve ikinci öğretimde yer alan öğrencilerin harcamaları incelendiğinde, ikinci öğretim öğrencilerinin aylık harcamalarının ortalama 598, 07 TL düzeyindeyken birinci öğretim öğrencilerinin aylık harcamalarının 539,65 TL düzeyinde kaldığı görülmektedir. Bu sonuç, toplam harcamalar bakımından ikinci öğretim öğrencileri lehine anlamlı bir sonuç doğurmaktadır (U: 7,327; p: 0,007).

Tablo 7, öğrencilerin ortalama aylık harcamalarını, barınma yerleri açısından göstermektedir. Görüldüğü gibi en yüksek harcama otelde kalanlar tarafından yapılırken, ailesiyle birlikte kalanlar en düşük harcama yapan grubu oluşturmaktadır. Bu verilere Kruskal Wallis testi uygulandığı zaman ise harcama düzeylerinin barınma yerlerine göre anlamlı bir farklılık içerdiği görülmektedir (χ^2 : 106,731; p: 0,000).

Tablo 7: Barınma yerleri açısından aylık ortama harcamalar

Barınma yeri	Kişi sayısı	Aylık ortalama harcama
Devlet Yurdunda	256	476,64
Aileyle evde	96	447,51
Arkadaşlarla evde	329	601,43
Pansiyonda	10	916,00
Özel yurttta	138	651,70
Otelde	5	1366,00

Bunların yanı sıra lisans ve önlisans öğrencilerinde lisans öğrencileri lehine (U: 7,628; p: 0,027); çalışma durumu değişkeninde ise “tam zamanlı çalışanlar” lehine (χ^2 : 17,629; p:0,001) anlamlı farklılık bulunmuş ancak “Cinsiyet”, “Yetiştirdiği yer”

(kırsal-kentsel), “Bağlı bulunulan üniversite birimi” ve “Yaş grubu” değişkenlerinde toplam harcama ortalamaları bakımından anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.

2. 2. 2. Ziyaretçi Harcamaları

Öğrencilerin doldurduğu anket formunda yer alan sorulardan bir kısmı Çankırı dışından ziyaretçilerinin (misafirlerinin) gelip gelmediğini, geliyorsa ortalama kaç gün kaldıklarını ve bu ziyaretçilerin günde ortalama ne kadar harcadığını anlamaya yöneliktir.⁴

Elde edilen verilere göre Çankırı’da sadece öğrenim amacıyla bulunan öğrencilerin yılda ortalama 3,4 kişi misafirleri olmakta, bu ziyaretçiler Çankırı’da ortalama 2,13 gün kalmakta ve ortalama olarak 30,30 TL harcamaktadır. Bu rakamlar birbirleriyle çarpıldıklarında her öğrencinin Çankırı ekonomisine ziyaretçileri aracılığıyla yaptığı katkı yılda 219,43 TL olmakta ve bu rakam üniversite eğitimi öncesinde Çankırı’da bulunmayan öğrenci nüfusuyla (7674 kişi) çarpıldığında yıllık 16.839 TL’ye ulaşmaktadır.

Sonuç

Üniversiteler kuruldukları çevrenin sosyal ve kültürel gelişimine, bilgi ve teknoloji üretimine uzun dönemli katkılar sağlamanın yanında yerel ekonomiye de doğrudan ve dolaylı olarak ve sonuçları çok çabuk görülecek şekilde etki ederler. Bu nedenle üniversiteleri son derece önemli iktisadi faktörler olarak görmek mümkündür. Özellikle düşük nüfuslu Anadolu kentlerinde kurulan üniversitelerin kentlere sosyo-kültürel olduğu kadar ekonomik hareketlilik getirdiği göz ardı edilemez bir gerçektir. 75 binin altında nüfusa sahip (TUIK, 2013: 84) Çankırı il merkezi de 8730 öğrenci sayısı ile önemli oranda bir tüketici grubu barındırmaktadır.

Toplanan veriler Çankırı’nın üniversite sayesinde kapasitesine oranla yüksek miktarda bir yatırım çektiğini göstermektedir. Aylık ortalama 565 TL’lik öğrenci harcaması yılda yaklaşık 35,5 milyon TL olarak Çankırı’nın ekonomik hayatını canlandırmaktadır.

Ayrıca üniversitenin Çankırı il merkezine sağladığı istihdam 697 kişi olup bu rakam Çankırı’nın hanehalkı büyüklük ortalaması olan 3,7 ile çarpıldığında reel istihdam 2579 kişiye çıkmaktadır.

Yapılan istatistiki analizler neticesinde harcama miktarlarına ilişkin olarak bazı değişkenlerin anlamlı farklılıklar yarattığı görülmüştür. Çankırı’ya üniversite eğitimi için gelenlerle Çankırlılar arasında, birinci ve ikinci öğretim öğrencileri

⁴ Bu konuyla ilgili veriler, öğrenci anketinden elde edilmiştir. Ziyaretçilere doğrudan ulaşmak mümkün olmadığı için, ziyaretçilerin yılda kaç gün Çankırı’da kaldıkları ve ne kadar harcama yaptıkları öğrencilere sorulmuş ve hesaplamalar, bu veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

arasında, barınma tipleri arasında, lisans ve önlisans öğrencileri arasında ve tam zamanlı çalışanlarla diğerleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuş, cinsiyet, yetiştiği yer, üniversite birimi, yaş grubu gibi değişkenlerin ise anlamlı farklılıklar yaratmadığı gözlenmiştir.

Sonuç olarak ÇKÜ, Çankırı'ya azımsanmayacak ölçüde ekonomik katkı sağlamaktadır. Ancak üniversitelerin sadece öğrenci harcamalarına dayalı ekonomik katkı mekanizmaları olarak görülmesi çok daha değerli ve sürdürülebilir katkılarının gözden kaçırılması anlamına gelmektedir. Üniversiteler bilimsel, kültürel, sosyal, sportif aktivite ve organizasyonlarıyla çok daha geniş ölçekli katkılar sağlayabilmektedirler. Üniversitelerin bu potansiyelinden yararlanılabilmemesinin en önemli koşullarından biri yerelin bir vizyon geliştirebilmesi ve bu vizyonun öğrenci harcamalarına dayalı ekonomik katkıyı aşan çok boyutlu yaklaşımları içermesidir. Bu da kentin üniversite fikrini içselleştirmesinin yanı sıra yerel toplumun akademik unsurlarla (akademisyenler ve öğrenciler) karşılıklı etkileşime açık olmasını gerektirmektedir. “Öğrenciler gelsinler ve para harcasınlar” kısırlığı yerine fiziki altyapıdan başlayarak sosyal, kültürel ve ekonomik koşulların düzeltilmesi ve “kentin aldığı oranda üniversiteye vermek” ilkesinin yerleşmesi üniversite-kent ilişkisini daha sürdürülebilir ve daha sağlıklı kılmak için iyi bir başlangıç olacaktır. Kentte faaliyet gösteren tarım, sanayi ve hizmet kuruluşlarının üniversite ile işbirliği için zemin oluşturulması, üniversitenin toplumun refah düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltme işlevini daha gerçekçi ve mümkün kılacaktır. Herşeyden önce kente üniversite eğitimi almak için gelen gençlerin yerele katacakları dinamizm ve hareketlilik harcamaya dayalı ekonomik katkıdan çok daha önemlidir.

Kaynakça

Aydemir, Saliha Erkonak (1994) “Karadeniz Teknik Üniversitesinin Kent ve Bölge Ekonomisine Doğrudan ve dolaylı ekonomik etkileri”, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Trabzon, 195-210.

Atik, Hayriye. (1999), “Üniversitelerin Yerel Ekonomiye Katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi Üzerinde Bir Uygulama”, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F.Dergisi, S.15, s. 99-110.

Berber, Metin (1994) “Karadeniz Bölgesinde Eğitim Planlaması: Entegre Üniversite Sistemi”, 4. Ulusal Bölge Bilimi/Bölge Planlama Kongresi, Trabzon, 16-17 Haziran 1994.

Bilginöglü, Mehmet A., Atik Hayriye, Türker, Oğuzhan, Pamuk, Yalçın ve Düzgün, Recep. (2002), Erciyes Üniversitesi'nin Kayseri İlinin Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yapısına Etkiler, Erciyes Üniversitesi Yayınları, No: 135.

Büyüköztürk, Şener; Çakmak, Ebru Kılıç.; Akgün, Özcan E.; Karadeniz, Şirin; Demirel, Funda (2008), Bilimsel araştırma yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.

Ceyhan, M. Said ve Güney, Gül (2011), “Bartın Üniversitesinin Bartın İlinin Ekonomik Gelişimine 20 Yıllık Projeksiyonda Katkılarının Değerlendirilmesi”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), s. 183-207.

ÇKÜ (2014). 2013 Yılı İdare Faaliyet Raporu. http://strateji.karatekin.edu.tr/dosyalar/arsiv/2013_y%C4%B1%C4%B1_idare_faaliyet_raporu.pdf (15.07.2014).

Çalışkan, Şadan (2010), “Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği)”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(31), s. 169-179.

Çatalbaş, Nazım (2007), “Üniversite-Yerel Ekonomi İlişkisinde Kutuplaşma Teorisi İyi Bir Model Olabilir mi?”, S. Ü. Karaman İİBF Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, Mayıs, s. 90-101.

Dağlar, Hasan ve Durukan, Tülin (2011), “Üniversitenin Kent Ekonomisine Katkısı ve Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Analizi”, Çankırı Araştırmaları Dergisi, No: 7, s. 57-73.

Dalğar, Hüseyin; Tunç, Hakan; Kaya, Murat (2009), “Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak örneği”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (1), s. 39-50.

Demireli, Cemalettin ve Taşkın, Ercan (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Buldukları Şehre Ekonomik Katkıları: Kütahya İl Merkezi Örneği”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 37, s. 321-328.

Ergün, Erdal (2003), “Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu’nun Bolvadin’in Sosyo - Kültürel Yapısına ve Ekonomisine Katkıları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 5(1), s. 63-78.

Erkekoğlu, Hatice (2000), “Bölge Üniversitelerinin Yerel Ekonomiye Katkıları: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği”, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 16, s. 203-210.

Glasson, John (2003), “The Widening Local and Regional Development Impact of The Modern Universities- A Tale of Two Cities (and North-South Perspectives). Local Economy”, 18 (1), p. 21-37.

Görkemli, H. N. (2009), “Selçuk Üniversitesi’nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, s. 169-186.

Işık, Şevket (2008), “Türkiye’de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri”, DEÜ SBE Dergisi, 10 (3), s. 159-181.

Karasar, Niyazi (2000), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara.

Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı Ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi

Kaşlı, Mehmet ve Serel, Alpaslan (2008), “Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi* 15(2), 99-113.

Neuman, W. Lawrence (2012), *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Çev. S. Özge, Yayınodası Yayıncılık, Ankara.

Özer, Hüseyin; Akan, Yusuf ve Çalmasıur, Gürkan (2010), “Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Gelir-Harcama İlişkisi” *Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 11 (1), s. 231-249.

Öztürk, Salih; Torun, İshak ve Özkök, Yıldız (2011), “Anadolu’da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo-Ekonomik Yapılarına Katkıları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), s. 145-158.

Özyaba, Murat (1999), “Kentsel Gelişmede Üniversitenin Rolü Uludağ Üniversitesi ve Bursa”, <http://www.kentli.org/makale/bursa.htm>, (Erişim Tarihi: 02.10.2012)

Selçuk, Gökalp ve Başar, Selim (2012), “Kafkas Üniversitesi Öğrencilerinin Harcamalarının Kars İli Ekonomisine Katkısı” *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (KAU İİBF) Dergisi*, 3 (4), s. 89-106.

Soysal, Abdullah; Bakan, Sumru; Özçalıcı, Mehmet; Kaymaz, Yunus ve Söylemez, Cevat (2012), “Kilis 7 Aralık Üniversitesi Öğrencilerinin Kilis Ekonomisine Katkısı: 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı Örneği”, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24, s. 261-276.

Taşçı, Deniz; Gökalp, Emre; Kumtepe, Evrim G.; Kumtepe, Alper T.; Toprak, Elif; Tosunoğlu, B. Tuğberk; Sürmeli, Arda (2008). *Anadolu Üniversitesinin Eskişehir’e etkileri ve şehrin üniversiteyi algılayışı*. Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Proje no: 073623.

TUİK (2012), <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13662> (Erişim Tarihi 10.09.2014).

TUİK (2013), *Seçilmiş Göstergelerle Çankırı 2012*. Ankara: TUİK

Tugay, Osman ve Başgöl, Nermin (2005). "Üniversite Öğrencilerinin Yöre Ekonomisine Katkıları: Burdur'da Bir Araştırma", *I. Burdur Sempozyumu* 16-19 Kasım, 2005, s.1020-1031.

Tuğcu, Tansel (2003), “Üniversitelerin Yerel Ekonomik Faaliyet Hacmine Katkıları”, http://www.geocities.ws/ceteris_tr2/t_tugcu.doc (Erişim Tarihi: 10.09.2014).

Tösten, Rasim; Çenberlitaş, İbrahim ve Gökoğlan, Kadir (2013), “Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Harcama Analizi ve Diyarbakır Ekonomisine Katkısı”, *Dicle Üniversitesi SBE Dergisi*, 5 (10), s. 90-114.

Yayar, Rüştü ve Demir, Derya (2013). “Gaziosmanpaşa Üniversitesinin Tokat İli Ekonomisine Etkisi”, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 5 (8), s. 106-122.

YÖK (2014). Yükseköğretim Temel Göstergeleri (Rapor). https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretim_temel_gostergeleri_14042014_1.pdf (Erişim Tarihi: 11 Eylül 2014).

düşbed